

Бюджетний процес на місцевому рівні в Україні: правове регулювання, повноваження місцевої влади, участь громадськості

Наталія Гринчук

Основні нормативні акти, що регламентують бюджетний процес в Україні

- **Бюджетний кодекс України**
- **Податковий кодекс України**
- **Закон України «Про місцеве самоврядування»**
- Концепція реформування місцевих бюджетів, затверджена **розпорядженням Кабінету Міністрів України** від 23.05.2007 р. № 308-р (зі змінами від 21.07.2010 р. № 1467)
- **Накази Міністерства фінансів України** від 02.08.2010 року №805 «Про затвердження Основних підходів до впровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів» (із змінами від 02.12.2014 р. № 1194)

Щорічно

- Закон України про Державний бюджет України
- Рішення місцевої ради про місцевий бюджет

Компетенції місцевого самоврядування

**Закон України «Про
місцеве
самоврядування»**

Бюджетна система України ґрунтується на принципах:

- єдності;
- збалансованості;
- самостійності;
- повноти;
- обґрунтованості;
- ефективності;
- субсидіарності;
- публічності та прозорості.

БЮДЖЕТ ЦЕ:

- ГРОШОВИЙ ФОНД ДЕРЖАВИ І ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ;
- ФІНАНСОВИЙ ПЛАН;
- ПРАВОВИЙ АКТ, ЩО ОBOB'ЯЗКОВИЙ ДО ВИКОНАННЯ

Бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджетний кодекс України

БЮДЖЕТ

Доходи бюджету

Видатки бюджету

Усі надходження на безповоротній основі справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансфери дарунки, гранти)

Кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу

Податкові надходження

Неподаткові надходження

Доходи від операцій з капіталом

Трансфери

Функціональна класифікація

Економічна класифікація

Відомча класифікація

Програмна класифікація

СТРУКТУРА МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Резервний фонд

Загальний фонд
(складові частини)

Спеціальний фонд
(складові частини)

- всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду
- всі видатки бюджету за рахунок надходжень до загального фонду
- кредитування бюджету
- фінансування загального фонду

- доходи бюджету (у т.ч. власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування
- видатки бюджету за рахунок конкретно визначених джерел надходжень (у т.ч. власні надходження бюджетних установ)
- кредитування бюджету
- фінансування спеціального фонду бюджету

Головні напрями змін у формуванні місцевих бюджетів з 2015 року

---

1. Бюджетна та фінансова самостійність місцевих бюджетів
2. Закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів
3. Новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання
4. Нова трансфертна політика для посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях
5. Децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності
6. Стимулювання громад до об'єднання та формування спроможних територіальних громад

Згідно законів України від 28 грудня 2014 року «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» №79-VIII та Про Державний бюджет України на 2015 рік» №80-VIII

Бюджетна самостійність місцевих бюджетів

Самостійне формування місцевих бюджетів на основі закріплених стабільних дохідних джерел і видаткових повноважень та основних параметрів, визначених у проекті державного бюджету, поданому Урядом до Парламенту до 15 вересня року, що передує плановому (стаття 75)

Незалежне від термінів прийняття державного бюджету формування та затвердження місцевих бюджетів — до 25 грудня року, що передує плановому (стаття 77)

Спрощення процедури надання місцевих гарантій та здійснення місцевих запозичень від міжнародних фінансових організацій шляхом запровадження принципу “мовчазної згоди” при погодженні таких операцій з Мінфіном (стаття 74)

Надано право здійснювати місцеві зовнішні запозичення усім містам обласного значення (стаття 16)

Надання **права самостійного вибору установи** (в органах Казначейства чи установах банків) з обслуговування коштів **бюджету розвитку місцевих бюджетів та власних надходжень** бюджетних установ (стаття 78)

Самостійне регулювання **ставок податків на нерухомість та землю** та надання пільг по їх сплаті

Фінансова самостійність місцевих бюджетів

- ✓ Встановлення **єдиних нормативів відрахувань** загальнодержавних податків (*податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств*) за кожною ланкою бюджету (статті 64, 66, 69, 69-1)
- ✓ **Відміна індикативного планування** Мінфіном показників місцевих бюджетів та доведення їх до місцевих бюджетів
- ✓ Формування **єдиного кошика доходів** загального фонду та розширення його джерел
- ✓ Заміна системи балансування доходів і видатків місцевих бюджетів принципово новою **системою вирівнювання податкоспроможності територій** та запровадження:
  - ✓ **базової дотації** – для підвищення фіскальної спроможності місцевих бюджетів (статті 98, 99)
  - ✓ **реверсної дотації** – для вирівнювання фіскальної податко-спроможності територій (статті 98, 99)

Розширення дохідних джерел загального фонду місцевих бюджетів

1

Перерозподіл загальнодержавних податків і зборів

4,4

Плати за надання інших адміністративних послуг

0,9

Державного мита

0,4

10% Податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки

3,1

2

Нові платежі

8,1

Збір з роздрібного продажу підакцизних товарів за ставкою 5% вартості реалізованого товару

3

Передача з бюджету розвитку місцевих бюджетів

9,9

Єдиний податок

5,9

Податок на майно (оподаткування комерційної нерухомості та автомобілів із великим об'ємом двигуна)

0,8

Передача зі спеціального фонду екологічного податку (крім радіактивних відходів) з одночасним збільшенням нормативу зарахування до 80% (діюча норма - 35%)

3,2

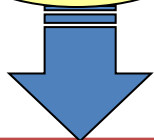
ДОДАТКОВИЙ РЕСУРС

22,4 млрд. грн.

Нормативи розмежування податку на доходи фізичних осіб

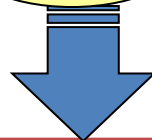
Находження на території міст обласного значення, районів, бюджетів об'єднаних територіальних громад

60%

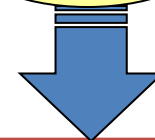
Бюджет міста обласного значення,
району, об'єднаної громади

15%

Обласні бюджети

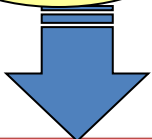
25%

Державний бюджет

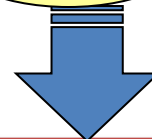
Находження на території м. Києва

40%

Бюджет м. Київ

60%

Державний бюджет

Розширення бази оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

1) Запроваджено оподаткування комерційної (нежитлової) нерухомості: будівлі готельні, будівлі офісні, будівлі торговельні, гаражі, будівлі підприємств та склади (крім будівель с/г призначення, промисловості, МАФів і ринків тощо);

2) зменшено розмір неоподатковуваної площі:

- 60 м² – для квартир *(було 120 м²)*
- 120 м² – для будинків *(було 250 м²)*
- 180 м² – для різних об'єктів *(було 370 м²)*

Місцеві ради мають право збільшувати розмір неоподатковуваної площі;

3) Ставка податку визначатиметься місцевими органами але її розмір не може бути більше 2%* МЗП за 1 м² (24,36 грн.)

*у 2015 році ставка для нежитлової нерухомості - до 1% МЗП за 1 м² (12,18 грн.)

Довідково: за новими правилами податок сплачуватиметься юр.особами в 2015 році, фіз.особами - в 2016 році.

Транспортний податок

➤ Платники податку:

фізичні та юридичні особи (включаючи нерезидентів)

➤ Об'єкт оподаткування:

легкові автомобілі з об'ємом циліндрів двигуна понад 3000 куб. см і віком до 5 років

➤ Ставка податку:

25 000 грн. на рік за автомобіль

Податок сплачуватиметься юридичними та фізичними особами з 2015 року

Плата за землю

- ✓ **плату за землю** віднесено до **місцевих податків** (відповідно до Закону України від 28.12.2014 № 71 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»)
- ✓ **органам місцевого самоврядування надано право встановлювати ставки** плати за землю та пільги щодо земельного податку **самостійно** в межах максимально встановлених розмірів:
  - за земельні ділянки, де проведена нормативна грошова оцінка (незалежно від місцезнаходження), – **не більше 3%** від нормативної грошової оцінки;
  - за сільськогосподарські угіддя, де проведена нормативна грошова оцінка (незалежно від місцезнаходження), – **не більше 1%** від нормативної грошової оцінки;
  - за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної власності), де проведена нормативна грошова оцінка (незалежно від місцезнаходження), – **не більше 12%**;
  - за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено, – **не більше 5%** від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Склад доходів загального фонду бюджетів міст обласного значення

- 1) 60% податку на доходи фізичних осіб;
- 2) акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів;
- 3) податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;
- 4) податок на майно (в т.ч. плата за землю);
- 5) єдиний податок;
- 6) 25% екологічного податку;
- 7) державне мито;
- 8) надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, засновником яких є міські ради;
- 9) рентна плата за користування **надрами** для видобування корисних копалин місцевого значення; рентна плата **за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин**; рентна плата за спеціальне використання **води** водних об'єктів місцевого значення; рентна плата за спеціальне використання **лісових** ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування);
- 10) плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів;
- 11) інші доходи, що підлягають зарахуванню до міських бюджетів відповідно до законодавства.

Нова трансфертна політика

Зменшення корупційної складової і покращення якості управління

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ

базова дотація

реверсна дотація з місцевих бюджетів державному бюджету

стабілізаційна дотація

освітня субвенція

субвенція на підготовку робітничих кадрів

медична субвенція

субвенції на забезпечення медичних заходів окремих державних програм

Реверсна дотація є одним із джерел базової дотації

Міністерство освіти та науки
головний розпорядник коштів

Міністерство охорони здоров'я
головний розпорядник коштів

Базова дотація матиме компенсаторний характер та забезпечуватиме вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів за закріпленими доходами (податком на доходи фізичних осіб, податком на прибуток).

Посилення відповідальності профільних Міністерств за розвиток галузей:

- ✓ Максимальне зосередження міністерств на реалізації державної політики у відповідних галузях;
- ✓ Поліпшення якості надання послуг споживачам та їх належне фінансове забезпечення (*узгодження планів розвитку відповідних галузей з наявними ресурсами*), тобто досягнення балансу;
- ✓ Гнучкість в управлінні бюджетними коштами в межах загального балансу ресурсів - *за рахунок концентрації ресурсів та їх оптимального розподілу на плановий і два наступні роки*

НОВІ ТРАНСФЕРТИ

соціальні субвенції, субвенції на виконання державних програм соціального захисту (надання соц. допомог, пільг та субсидій)

Передається функція від органів місцевого самоврядування до територіальних підрозділів Мінсоцполітики (що будуть утворені) з соціальних виплат як така, що не властива територіальній громаді, замість відповідних субвенцій.

Вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів замість системи балансування

❖ податку на доходи фізичних осіб

❖ податку на прибуток підприємств

Механізм вирівнювання :

Індекс податко-спроможності - обсяг надходжень відповідного податку на 1 жителя до середнього значення по Україні

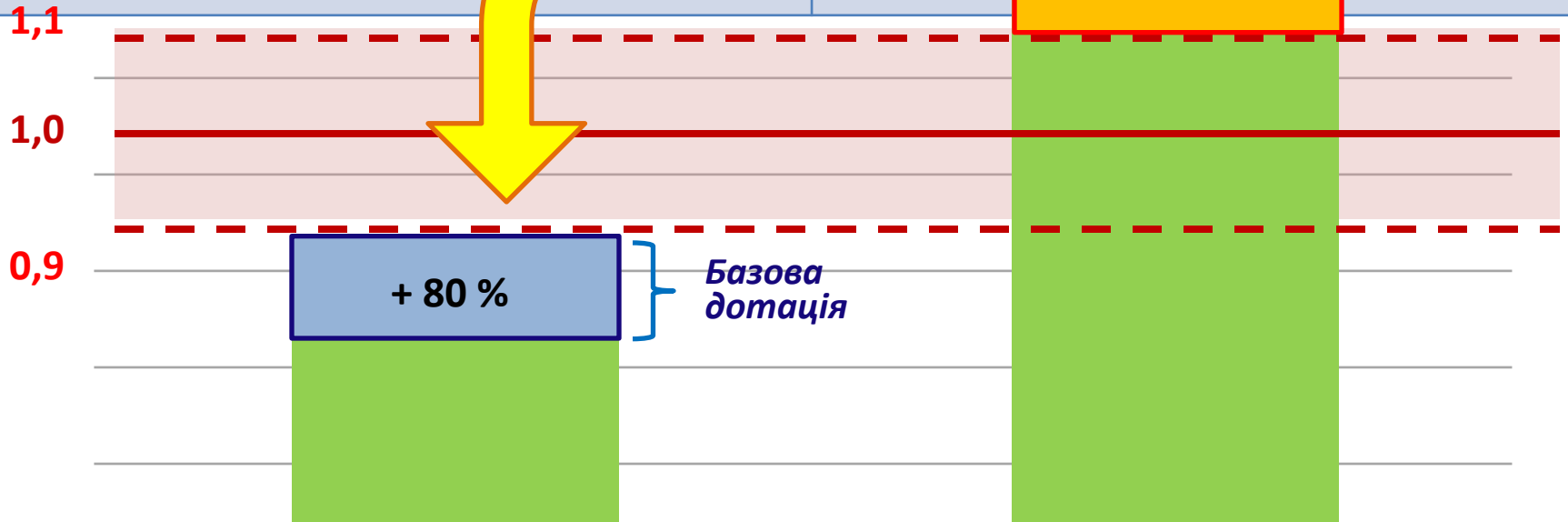

Механізм горизонтального вирівнювання

Рівень бюджету	Вид надходжень для вирівнювання
<ul style="list-style-type: none"> ➤ обласні бюджети 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ податок на прибуток підприємств (10%) ✓ податок на доходи фізичних осіб (15%)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ бюджети міст обласного значення і районів ➤ бюджети об'єднаних територіальних громад 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ податок на доходи фізичних осіб (60%)

Індекс податко-спроможності

Реверсна дотація

Механізм фінансування освітніх субвенцій

ОСВІТНЯ СУБВЕНЦІЯ

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам надається в межах обсягу, затвердженого законом про Державний бюджет України

Обсяги зазначеної субвенції затверджуються **окремо** для бюджету Автономної Республіки Крим, **обласних і районних бюджетів, міських** (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад

Субвенція (крім резерву) **розподіляється** між відповідними бюджетами **на основі формули**, що затверджується Кабінетом Міністрів України та **враховує такі параметри**: кількість учнів, наповнюваність класів, коригуючі коефіцієнти приведення

Відповідальність за розробку формули покладено на **МОН**

Передбачається резерв коштів - 1% обсягу субвенції для здійснення видатків, що не могли бути враховані при застосуванні формули

Субвенція спрямовується **на оплату видатків поточного характеру** таких типів навчальних закладів: загальноосвітні навчальні заклади усіх ступенів; шкільні відділення навчально-виховних комплексів "дошкільний навчальний заклад - загальноосвітній навчальний заклад", "загальноосвітній навчальний заклад - дошкільний навчальний заклад"; спеціалізовані школи (школи-інтернати); вечірні (змінні) школи; загальноосвітні навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати; спеціальні загальноосвітні школи-інтернати; загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки (крім дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей); спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, навчально-реабілітаційні центри.

Субвенція може спрямовуватися **на реалізацію заходів з оптимізації мережі** зазначених навчальних закладів.

Залишки коштів субвенції у кінці року у дохід бюджету **не вилучаються** і можуть використовуватись з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів

Механізм фінансування освітніх субвенцій

СУБВЕНЦІЯ НА ПІГОТОВКУ РОБІТНИХ КАДРІВ

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам надається в межах обсягу, затвердженого законом про Державний бюджет України

Обсяги зазначеної субвенції затверджуються **окремо для** бюджету Автономної Республіки Крим, **обласних** бюджетів, **міських міст Києва та Севастополя** бюджетів

Субвенція **розподіляється** між відповідними бюджетами **на основі формули**, що затверджується Кабінетом Міністрів України та **враховує** такі параметри: *кількість учнів професійно-технічних навчальних закладів, включаючи учнів у гірських населених пунктах, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; коригуючі коефіцієнти приведення, що застосовуються до кількості учнів та в залежності від місцевості, в якій знаходиться заклад.*

Відповідальність за розробку формули покладено на **МОН**

Субвенція спрямовується **на оплату видатків поточного** характеру професійно-технічних навчальних закладів

Субвенція може спрямовуватися **на реалізацію заходів з оптимізації мережі** зазначених навчальних закладів.

Залишки коштів субвенції у кінці року у дохід бюджету **не вилучаються** і можуть використовуватися **з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази** професійно-технічних навчальних закладів

Механізм фінансування медичної субвенції

МЕДИЧНА СУБВЕНЦІЯ

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам надається в межах обсягу, затвердженого законом про Державний бюджет України

Обсяги зазначеної субвенції затверджуються **окремо** для бюджету Автономної Республіки Крим, **обласних і районних бюджетів, міських** (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) **бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад**

Субвенція (крім резерву) **розподіляється** між відповідними бюджетами **на основі формули**, що затверджується Кабінетом Міністрів України та **враховує такі параметри: кількість населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці; коригуючі коефіцієнти, що враховують відмінності у вартості надання медичної допомоги; особливості надання медичної допомоги у гірських населених пунктах.**

Передбачається резерв коштів - 1% обсягу субвенції для здійснення видатків, що не могли бути враховані при застосуванні формули

Відповідальність за розробку формули покладено на **МОЗ**

Залишки коштів субвенції у кінці року у дохід бюджету **не вилучаються** і можуть використовуватися **з урахуванням цільового призначення** субвенції, у тому числі **на оновлення матеріально-технічної бази** закладів охорони здоров'я

Децентралізація видаткових повноважень

В рамках децентралізації на фінансування з місцевих бюджетів передано з державного бюджету понад 360 закладів (установ, організацій) соціально-культурної сфери, повний перелік яких наведено у додатку 10 до Закону України “Про Державний бюджет на 2015 рік”. Зокрема:

- ❖ заклади, установи та організації освіти (*державні центри естетичного виховання, державні професійно-технічний навчальні заклади, професійні училища, ліцеї, технікуми, коледжі, навчально-курсіві комбінати професійно-технічної освіти, державні будинки художньої та технічної творчості тощо*)
- ❖ заклади, установи та організації охорони здоров'я (*медичні заклади Укрзалізниці, спеціалізовані медико-санітарні частини МОЗ*)
- ❖ заклади, установи та організації культури (*державна науково-технічна бібліотека, державні академічні оркестри, музеї тощо*)
- ❖ заклади, установи та організації фізичної культури і спорту (*заклади обласних організацій фізкультурно-спортивних товариств*)
- ❖ оплата послуг з підготовки робітничих кадрів
- ❖ заходи з позашкільної роботи з дітьми

Стимулювання громад до об'єднання

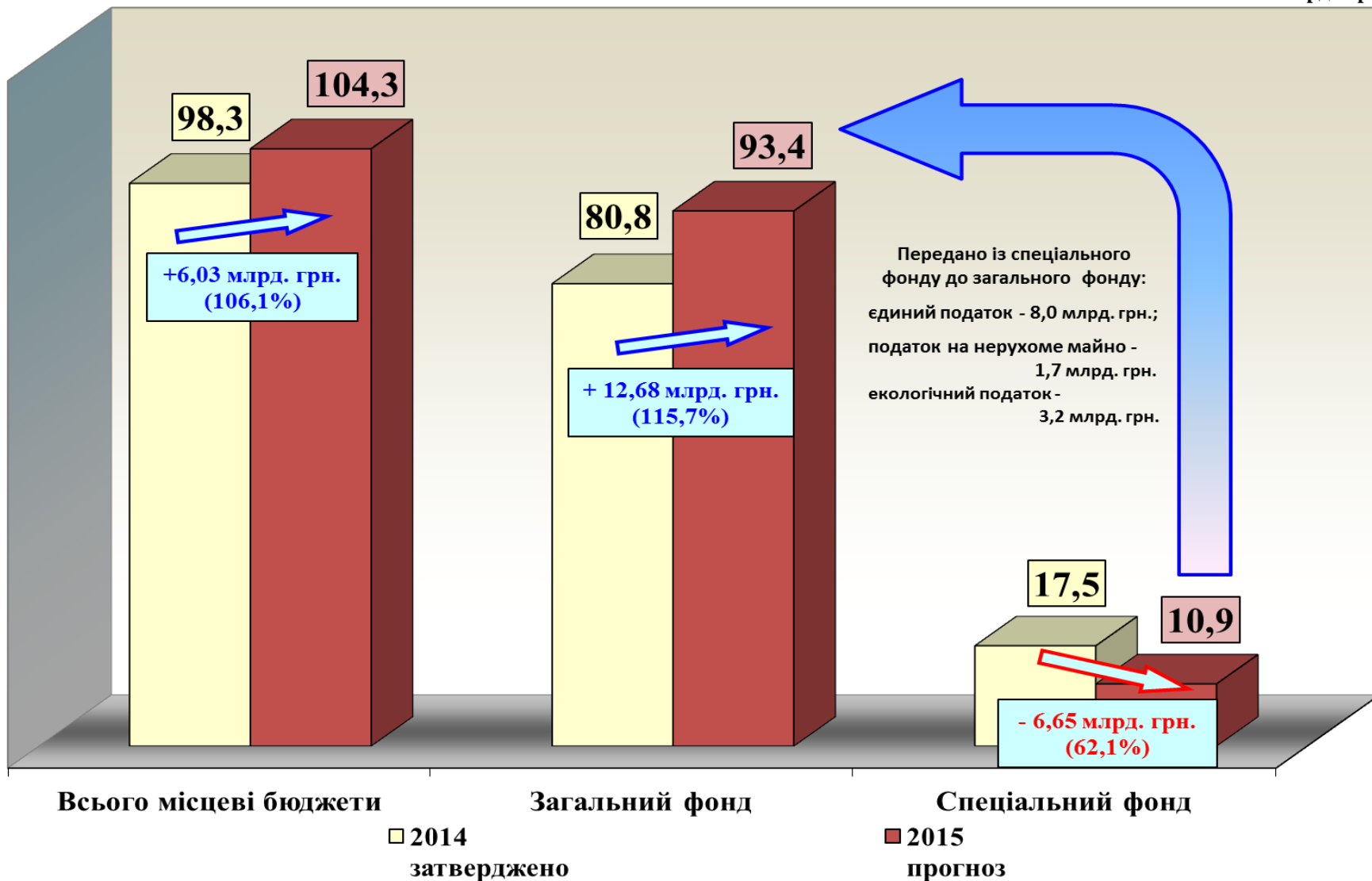
- **Громади, об'єднані відповідно до критеріїв, визначених Законом про добровільне об'єднання територіальних громад, матимуть такі ж повноваження, як міста обласного значення** (стаття 67)
- **Територіальні громади, які об'єднуються до 15 жовтня** року, що передує плановому, зможуть перейти на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом починаючи з планового бюджетного періоду (стаття 67)
- **Органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися, позбавляються права на виконання делегованих державою повноважень**

Прогноз доходів місцевих бюджетів на 2015 рік - 104,3 млрд. грн., сума доходів:
загального фонду – 93,4 млрд. грн.; спеціального фонду – 10,9 млрд. грн..

Показники надходжень до МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
за 2014-2015 рр.

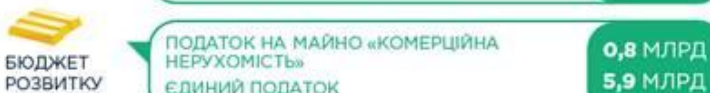
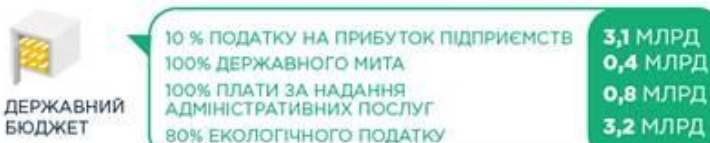
млрд. грн.

ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

- 1 ЗБІЛЬШЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДИ В РОЗВИТКУ СЕЛА ЧИ МІСТА, В ЯКОМУ ВОНА ПРОЖИВАЄ
- 2 ЕФЕКТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ СУСПІЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ

ПЕРЕРОЗПОДІЛ ПОДАТКІВ, ЩО ЗБІЛЬШИТЬ РОЗМІР МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

РОЗПОЧАТО ПРОЦЕСС ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ:
МІНФІН ПЕРЕДАВ МІСЦЕВИМ ГРОМАДАМ

25 МЛРД ГРН

ЯК МОЖНА ВИКОРИСТАТИ ЦІ ГРОШІ:

ВСТАНОВЛЕННЯ **16 000** ЛІЧИЛЬНИКІВ ТЕПЛА ДЛЯ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ (ЕКОНОМІЯ ЕНЕРГІЇ ДО **30%**)

ЗАКУПКА **100 000** ТВЕРДОПАЛИВНИХ КОТЛІВ ДЛЯ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОГО НАСЕЛЕННЯ (ЕКОНОМІЯ ЕНЕРГІЇ ДО **20%**)

КАПІТАЛЬНИЙ РЕМОНТ **250 КМ.** АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

ЗАВОД ПО ПЕРЕРОБЦІ СМІТТА В КОЖНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МІСТІ-МІЛЬЙОННИКУ

1720 СУЧАСНИХ КАРЕТ ШВИДКОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ ТА СІЛ

200 ТРОЛЕЙБУСІВ ДЛЯ ВЕЛИКИХ МІСТ УКРАЇНИ

БУДІВНИЦТВО **12** СУЧАСНИХ ШКІЛ

МИ НАПРАВИЛИ ДОДАТКОВІ КОШТИ В МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ. ТЕПЕР ВОНИ МОЖУТЬ ВИРІШУВАТИ ЯК РОЗПРИДІЛИТИ ЇХ СЕРЕД ГРОМАД, БО КРАЩЕ ЗНАЮТЬ ПОТРЕБИ КОЖНОГО НА МІСЦЯХ

НАТАЛІЯ ЯРЕСЬКО
МІНІСТР ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

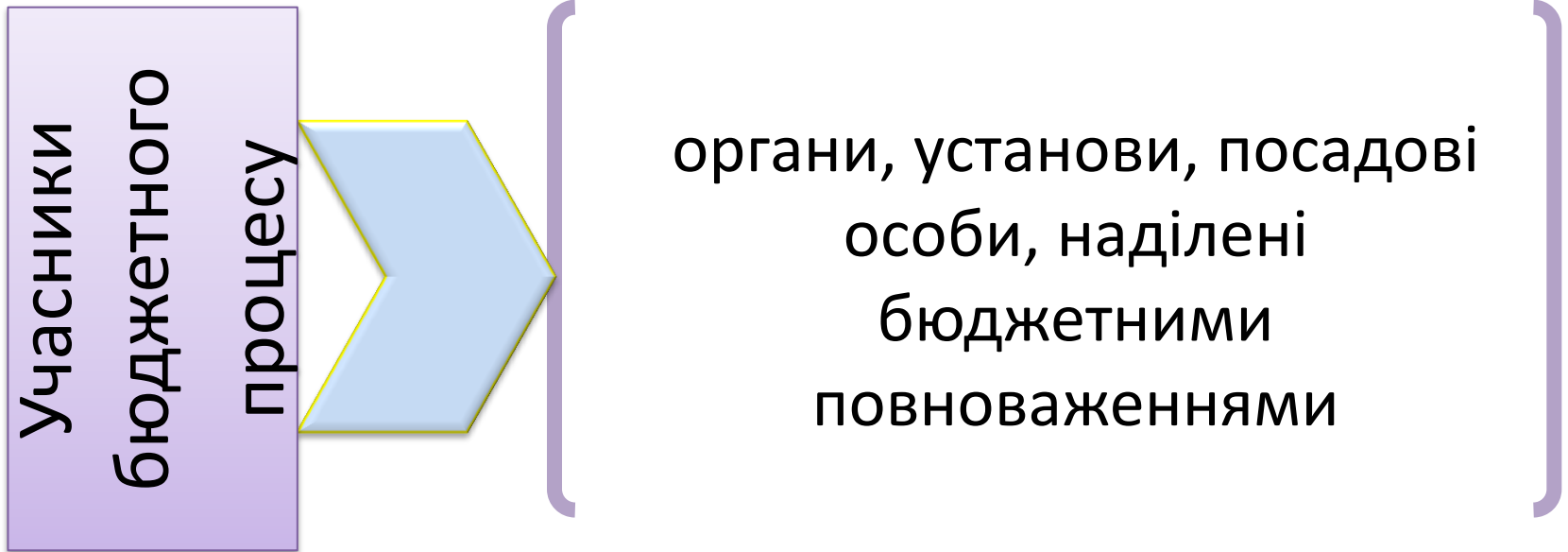
Бюджетний процес на місцевому рівні

Стадії бюджетного процесу

КОНТРОЛЬ
за дотриманням
бюджетного
законодавства,
аудит та оцінка
ефективності
управління
бюджетними
коштами

- 1) складання проектів бюджетів;
- 2) розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет;
- 3) виконання бюджету, включаючи внесення змін до рішення про місцевий бюджет;
- 4) підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.

Бюджетний процес на місцевому рівні

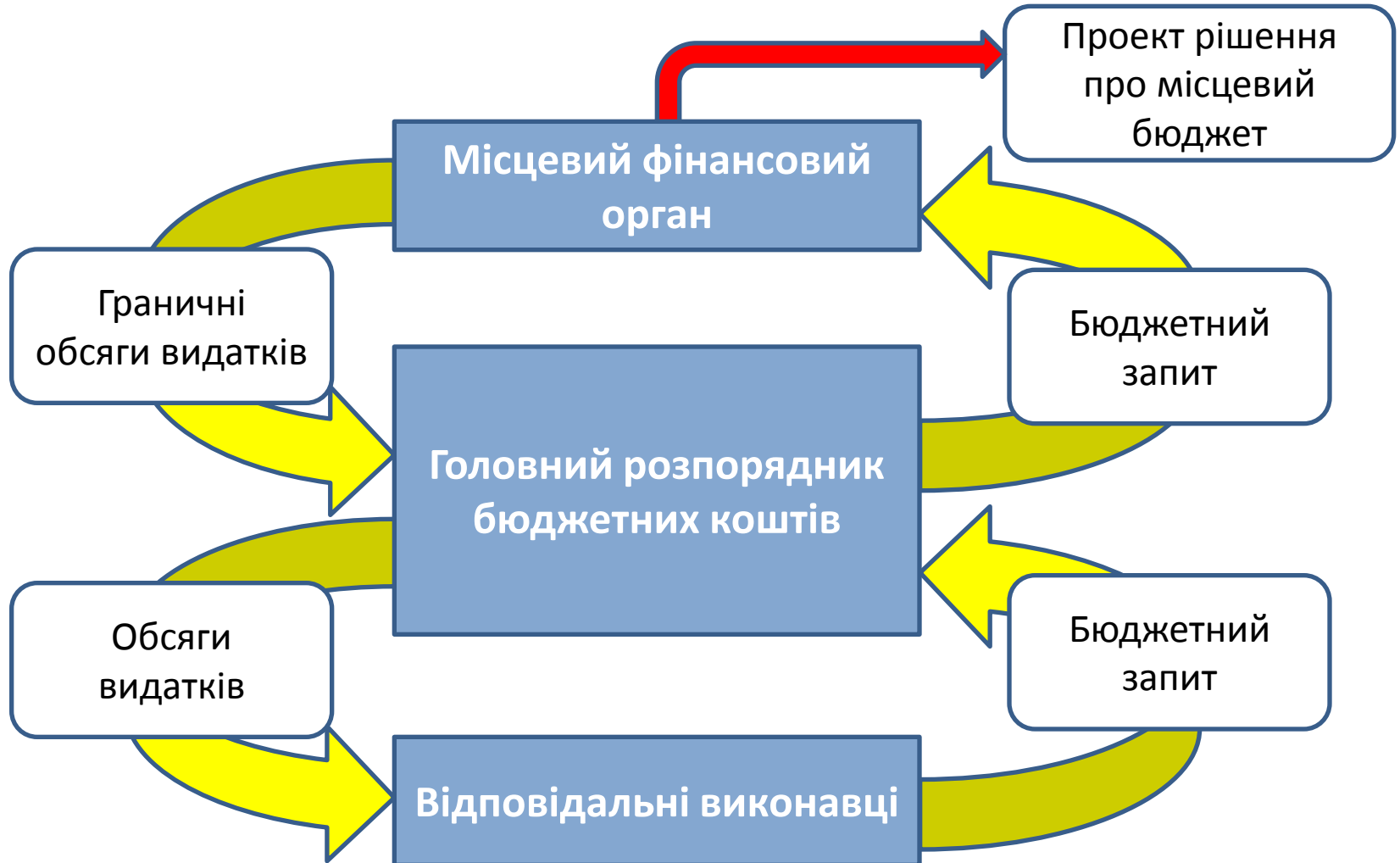
- Верховна рада
- Кабмін
- Мінфін
- Місцеві ради
- Місцеві державні адміністрації
- Виконавчі органи місцевих рад
- Місцеві фінансові органи
- Розпорядники бюджетних коштів
- Науковці
- Громадські активісти
- Нацбанк
- Держказначейство
- Державна фіскальна служба
- Журналісти
- ???

Основні етапи складання та затвердження бюджету

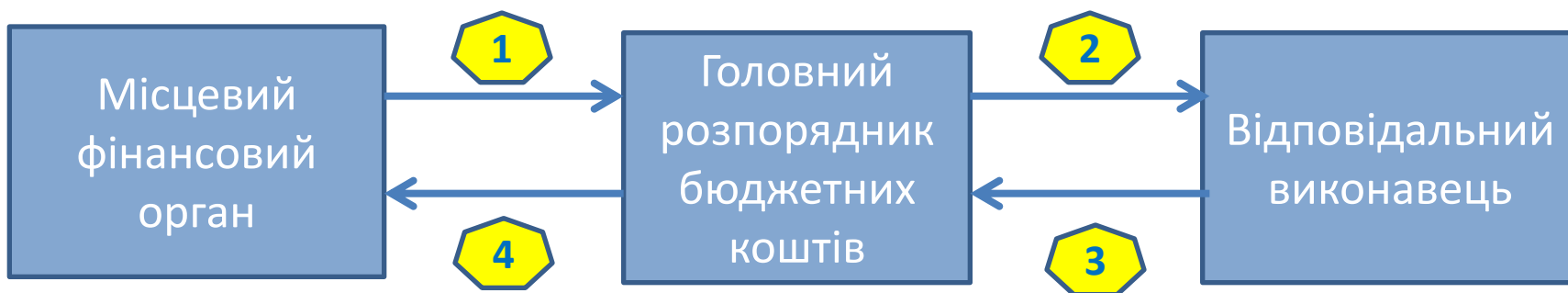

Складання бюджетних запитів

Взаємодія учасників бюджетного процесу під час виконання місцевого бюджету

- 1 Лімітна довідка про бюджетні асигнування;
- 2 Помісячні обсяги бюджетних асигнувань;
- 3 Уточнені обсяги бюджетних асигнувань розпорядників коштів нижчого рівня та одержувачів за своєю мережею, зведені проекти кошторисів, зведені плани асигнувань
- 4 Зведені проекти кошторисів та зведені плани асигнувань у розрізі затверджених бюджетних програм та їх відповідальних виконавців (для складання розпису бюджету)

Приклад складності бюджетного процесу

	Бюджет 2014	Бюджет 2015	Бюджет 2016
Березень 2015	Звітування про виконання	Звітування про виконання	Складання проектів

Принципи бюджетної системи

Бюджетний кодекс України, ст. 7:

принцип публічності та прозорості - інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів

Надання бюджетної інформації за запитами на інформацію

Закон України «Про доступ до публічної інформації»:

- Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом
- Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно

Календар громадської участі у бюджетному процесі

	Дії міської влади	Дії громадських активістів
січень	Формування звітності про виконання місцевого бюджету за минулий рік. Доведення бюджетного фінансування до розпорядників коштів на поточний рік	Дослідження затвердженого бюджету, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання
лютий	Підготовка, затвердження та публікація річного звіту про виконання міського бюджету за попередній рік	
березень	Збір та подання Мінфіну статистичної інформації розрахунку сум коштів, що надаються з державного бюджету	Участь у публічному звіті про виконання бюджету міста та програми соціально-економічного розвитку міста за попередній період. Участь у обговорення та пріоретизації проблем з якими стикається громада, організованих розпорядниками коштів.
квітень	Аналіз статистичної інформації , оцінка виконання за попередній бюджетний період, управління бюджетними призначеннями поточного року.	
травень	Оцінка потреби у фінансових ресурсах і визначення пріоритетів на наступний бюджетний період, розробка загальних цілей і фінансової політики міста.	

Календар громадської участі у бюджетному процесі

	Дії міської влади	Дії громадських активістів
червень	Розробка та затвердження основних заходів по формуванню проекту місцевого бюджету на наступний рік відповідно до основних напрямів бюджетної політики визначеної Кабінетом Міністрів України.	Участь у громадських обговореннях, круглих столах, фокус-групах, для вироблення пріоритетів на наступний рік
липень	Розробка інструкцій з підготовки бюджетних запитів. Уточнення середньострокових показників розвитку міста	Участь у розгляді бюджетних запитів головних розпорядників бюджетних коштів
серпень	Опрацювання спільно з Мінфіном розрахунку обсягів міжбюджетних трансфертів, методики їх визначення, організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проектів місцевих бюджетів, а також пропозицій щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет	

Календар громадської участі у бюджетному процесі

	Дії міської влади	Дії громадських активістів
вересень	Опрацювання розрахунків прогнозних сум коштів, що надаються з державного бюджету місцевим, інших показників наданих Кабінетом Міністрів України, опрацювання пропозицій до місцевого бюджету	Зустрічі з депутатами та посадовими особами виконавчих органів ради та обговорення програми соціально-економічного розвитку міста.
жовтень	Розробка та підготовка розпорядниками бюджетних коштів бюджетних запитів.	Підготовка заявок, рекомендацій та пропозицій до проекту місцевого бюджету.
листопад	Аналіз бюджетних запитів і прийняття рішення про включення їх до проекту місцевого бюджету. Розробка проекту місцевого бюджету і проекту рішення про його затвердження.	
грудень	Затвердження місцевого бюджету до 25 грудня. Якщо до 1 грудня року не прийнято закон про Державний бюджет України, враховуються обсяги міжбюджетних трансфертів на попередній бюджетний період. У двотижневий строк з дня офіційного опублікування закону про Державний бюджет України приведення обсягів міжбюджетних трансфертів у відповідність.	Участь у публічній доповіді начальника фінансового органу та голови бюджетної комісії про проект рішення про бюджет міста.

Механізми участі громадськості у бюджетному процесі

- Участь у заходах, що проводяться місцевою радою, її комісіями та комітетами
- Надання письмових пропозицій і запитів щодо формування місцевого бюджету та використання бюджетних коштів
- Надсилання письмових запитів місцевим радам, їх виконавчим органам, місцевим фінансовим органам, розпорядникам бюджетних коштів
- Здійснення громадського моніторингу використання бюджетних коштів
- Участь в оцінюванні ефективності бюджетних програм
- Громадські бюджетні слухання
- Місцеві ініціативи

Громадські (у т.ч. бюджетні слухання)

***Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»,
ст. 13:***

1. Територіальна громада має право проводити громадські слухання - зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.
2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік.
3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування.
4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.

Місцеві ініціативи

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст. 9:

1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування.
2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади з урахуванням вимог Закону України «про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».
3. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи.
4. Рішення ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

Громадський бюджет м.Українка та с.Плюти

<http://ukrainka.org/polozhennya-pro-gromadskiy-byudzhnet>

- Жителям

[РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ](#)
[ПРОГРАМА](#)
[ПОЛОЖЕННЯ](#)
[СТВОРИТИ](#)

- Облаштування тротуарних доріжок біля майданчику по пр-ту Дніпровський 23

- Пропозиція № 1. Створена 10.04.2015 р., 7:51
- Автор: Крячко Світлана Миколаївна
- Короткий зміст: Тротуарні доріжки вкрай необхідні для підходу до самого майданчику, на якому збирається багато маленьких мешканців, як будинків 21, 21а, 22, 23, 24, 25 пр-ту Дніпровський, Юності 25, так і взагалі з інших будинків міста...

- **Думка громади**

Голосування за пропозицію розпочнеться **1 травня**

[Переглянути пропозицію](#)

Характерні риси партисипативного бюджету

- Певна частина бюджету міста
- Реалізація всіх запланованих завдань повинна відбутись протягом року
- Подання пропозиції за встановленими вимогами лише від свого імені, тобто від імені мешканця або мешканки міста
- Можливість визначати і голосувати за проекти (ідеї), реалізація яких задовольнить потреби всієї місцевої громади
- Реалізація інвестиційних проектів і проведення ремонтних робіт може відбуватись лише на територіях, якими місто має право розпоряджатися згідно з діючим законодавством
- Безпосередній контроль мешканцями міста його витрат

“Виконувати бюджет може навчитися будь-який дурень. Але я зустрічав за все життя лише кілька менеджерів, здатних створити бюджет, який заслуговує виконання.”

***Ніколас Дрейстад
(Компанія Cadillac)***

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Питання для обговорення

Як Ви оцінюєте потенціал механізму партисипативного бюджетування для підвищення прозорості бюджетного процесу у місті?

Які кроки необхідно зробити для запровадження партисипативного бюджету у місті?

Які Ви бачите можливості для громадських організацій впливати на формування та виконання партисипативного бюджету?